

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: lausuntopyyntö 30.12.2019, hanke STM137:00/2019

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä annetun asetuksen muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriltä lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.

Ehdotetut muutokset koskisivat asetuksen 7 §:ssä säädettyjä lonkan ja polven tekonivelleikkausten, selkäkirurgian, rintasyöpäleikkausten ja paksusuolisyövän leikkausten lukumääriä. Asetusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että asetuksessa säädetyt lukumäärät olisi mahdollista alittaa asetuksessa säädettyjen edellytysten täytyessä.

Asetuksen 6 §:ssä säädetään viiteen yliopistolliseen sairaalaan tai erityisesti syistä muuhun vastaavan tasoiseen sairaalaan koottavista vaativista leikkauksista ja toimenpiteistä. Asetuksen 6 §:ää muutettaisiin siten, että jatkossa pykälässä tarkoitetut vaativat leikkaukset tai toimenpiteet keskitettäisiin yliopistollisiin sairaaloihin.

Asetuksen 6 § muutokset

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirillä kannattaa esitystä keskittää vaativat leikkaukset ja toimenpiteet yliopistosairaaloihin. Tekemiemme DRG-hintavertailujen perusteella erikoissairaanhoidon kokonaiskustannukset eivät tulisi alueella merkittävästi muuttumaan.

Kuitenkin ottaen huomioon KYS ervan erityispiirteet, KYS ervan sairaanhoitopiirit ja sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymien johtoryhmät ehdottavat, että pykälään tehtäisiin seuraava lisäys:

Erityisvastuualueen erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa voidaan erityisesti syistä jakaa 6 § mukaisen toiminnan suorittamista myös yliopistosairaalan lisäksi muuhun vastaavan tasoiseen sairaalaan. Tällöin sairaalassa tulee pystyä varmistamaan toiminnan laatu, potilasturvallisuus, osaaminen ja hoidon kokonaisuus, kuten valtakunnallisesti tämän asetuksen 3 §:ssä ja alueellisesti asetuksen 4 §:ssä yliopistollista sairaalaa ylläpitävä sairaanhoitopiiri on päättänyt.

Lisäksi kiinnitämme huomion asetuksen 6 § kohtaan 21, jolla keskitetään alueellisesti viiteen yliopistolliseen sairaalaan vaikeiden, eri erikoisalojen välistä yhteistyötä edellyttävien psykiatristen häiriöiden tutkimukset ja hoidot sekä oikeuspsykiatriset erityistutkimukset, mukaan lukien mielentilatutkimukset.

Mielentilatutkimuksista valtaosa tehdään valtion mielisairaaloissa, Niuvanniemen ja Vanhan Vaasan sairaaloissa. Tätä käytäntöä ei oltane muuttamassa. Siten asetuksessa tulisi mainita mielentilatutkimusten osalta, että niitä voidaan suorittaa myös valtion mielisairaaloissa.

Asetuksen 7 § muutokset

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri kannattaa asetuksen 7 § ehdotettuja muutoksia, joiden tavoitteena on antaa yliopistosairaaloiden erityisvastuualueille oikeus väestön tarpeen ja pitkien etäisyyksien niin edellyttäessä poiketa lonkan ja polven tekonivelleikkauksissa annetusta 600 vuosittaisen leikkauksen ja 150 vuosittaisen selkäkirurgisen leikkauksen sekä 150 vuosittaisen ensivaiheen rintasyöpäleikkauksen ja 70 vuosittaisen paksusuolisyöpäleikkauksen määrästä, kunhan toiminnan laatu, potilasturvallisuus, osaaminen ja hoidon kokonaisuus on varmistettu yhteistyössä erityisvastuualueen yliopistollista sairaalaa ylläpitävän sairaanhoitopiirin kanssa. Tämä jousto edesauttaa päivystyksellisen toiminnan järjestämistä ja ylläpitämistä ervan keskussairaaloissa vaarantamatta kuitenkaan potilasturvallisuutta tai hoidon laatua.

Asetuksessa säädetään ervan keskussairaalan laadun, potilasturvallisuuden, osaamisen ja hoidon kokonaisuus varmistaminen tehtäväksi yhteistyössä erityisvastuualueen yliopistollista sairaalaa pitävän sairaanhoitopiirin kanssa. Tässä säädetään käytännössä vastuuta yliopistolliselle sairaalalle keskussairaalan toiminnasta, silloin kun vaaditut toimenpidemäärät alueen sairaaloissa eivät joltakin osin täyty. Tämä pitäisi asetukseen selkeästi kirjata.

Lisäksi ohessa muutamia huomioita.

Periytyvä paksusuolisyöpä

Periytyvä paksusuolisyöpä ei välttämättä ole tunnistettavissa kliinisten tunnuspiirteiden avulla, vaan perinnöllisyys varmistuu vasta molekyyli diagnostiikan keinoin leikkauksen jälkeen tehdyissä jatkotutkimuksissa. Periytyvän paksusuolisyövän leikkaushoito ei myöskään eroa ei-perinnöllisestä paksusuolisyövästä. Siten perinnöllisen paksusuolen syövän hoito voitaisiin yhdistää muuhun paksusuolisyövän leikkauksiin ja siirtää asetuksen 7 §:ään.

Peräsuolisyöpä

Sekä paksu- että peräsuolisyövän esiintyvyys kasvaa Suomessa. Syöpärekistein mukaan esiintyvyys oli yhteensä 3356 tapausta vuonna 2017. Pe-

räsuolikirurgiaa tekevät kirurgit hoitavat keskussairaaloissa myös muuta ruuansulatuskanavan alaosan kirurgiaa. Lisäksi joissain keskussairaaloissa suoritetaan tällä hetkellä teknisesti vaativia toimenpiteitä, kuten peräaukon säästäviä intersfinkteerisiä resektioita, peräaukon kautta tehtäviä peräsuolen poistoja, monielinresektioita ja primaareja saumarevisioita leikkaussauaman peittämissen yhteydessä.

Ehdotamme, että 6 § esitetyn lisäyksen mukaisesti tai vaihtoehtoisesti siirtämällä peräsuolisyövän hoito 7 §:ään volyyymivaatimuksen kanssa peräsuolisyöpäkirurgiaa voisi tehdä myös erityisestä syystä yliopistosairaalan tasoisessa keskussairaalassa, jos sairaalassa pystytään varmistamaan toiminnan laatu, potilasturvallisuus, osaaminen ja hoidon kokonaisuus, kuten valtakunnallisesti tämän asetuksen 3 §:ssä ja alueellisesti asetuksen 4 §:ssä yliopistollista sairaalaa ylläpitävä sairaanhoitopiiri on päättänyt ja siitä on sovittu ervan järjestämissopimuksessa.

Tulehduksellisten suolistosairauksien leikkaushoito

Tulehduksellisten suolistosairauksien leikkaushoidon kirjo on laaja ulottuen pienten fisteleiden hoidosta laajoihin suoliresektioihin. Paksu- ja peräsuolen poisto ja ohutsuolisäiliön rakentaminen ei vaikeusasteeltaan tai teknisesti juurikaan eroa peräsuolisyöpäleikkauksesta.

Siten ehdotamme, että 6 § esitetyn lisäyksen mukaisesti tai vaihtoehtoisesti siirtämällä tulehduksellisten suolistosairauksien hoito 7 §:ään volyyymivaatimuksen kanssa tulehduksellisten suolistosairauksien leikkaushoitoa voisi tehdä myös erityisestä syystä yliopistosairaalan tasoisessa keskussairaalassa, jossa tehdään peräsuolikirurgiaa ja sairaalassa pystytään varmistamaan toiminnan laatu, potilasturvallisuus, osaaminen ja hoidon kokonaisuus, kuten valtakunnallisesti tämän asetuksen 3 §:ssä ja alueellisesti asetuksen 4 §:ssä yliopistollista sairaalaa ylläpitävä sairaanhoitopiiri on päättänyt ja siitä on sovittu ervan järjestämissopimuksessa.

Olkapään tekonivelen uusintaleikkaukset

Keskittämisasiasetuksen 7 § mahdollistaa olkapääntekonivelkirurgian keskussairaalassa edellyttäen, että toimenpiteiden minimimäärä täytyy. Olkapään tekonivelen uusintaleikkauksissa käytettävät tekniikka ja välineistö ovat varsin samanlainen kuin lonkan ja polven tekonivelten uusintaleikkauksissa ja olkapään tekonivelten uusintaleikkausten edellyttämät resurssit ovat käytettävissä asetuksen edellyttämällä tavalla niissä 7 §:n tarkoittamissa sairaaloissa, joissa voidaan tehdä polven ja lonkan tekonivelten uusintaleikkauksia.

Ehdotamme, että 6 § esitetyn lisäyksen mukaisesti tai vaihtoehtoisesti siirtämällä olkapään tekonivelen uusintaleikkaukset 7 §:ään olkapään tekonivelen uusintaleikkauksia voisi tehdä myös erityisestä syystä yliopistosairaalan tasoisessa keskussairaalassa, jossa olkanivelen kiireettömiä tekonivelleikkauksia ja sairaalassa pystytään varmistamaan toiminnan laatu,

potilasturvallisuus, osaaminen ja hoidon kokonaisuus yhteistyössä erityisvastuualueen yliopistollista sairaalaa ylläpitävän sairaanhoitopiirin kanssa ja siitä on sovittu ervan järjestämissopimuksessa.

Käden, ranteen, kyynärpään ja nilkan tekonivelkirurgia

Vaativassa ortopedis-traumatologisessa päivystyskirurgiassa tekonivelen tulee olla käytettävissä tarvittaessa, jotta potilas saa tarvitsemansa hoidon. Murtumakirurgiassa oman nivelen säilyttäminen on ensisijaista. Tietyissä murtumissa oman nivelen säilyttämisen mahdottomuus ja siitä aiheutuva tekonivelen tarve paljastuu vasta leikkauksen kuluessa, joten tekonivelen tulee olla käytettävissä tarvittaessa. Mikäli murtumakirurgian edellyttämä tekonivel ei asetuksesta johtuen ole käytettävissä, joudutaan joko hyväksymään epätydyttävä leikkaustulos tai lähettämään potilas yliopistolliseen sairaalaan uusintaleikkausta varten.

Ehdotamme, että 6 § esitetyn lisäyksen mukaisesti tai vaihtoehtoisesti siirtämällä käden, ranteen, kyynärpään ja nilkan tekonivelkirurgia 7 §:ään, käden, ranteen, kyynärpään ja nilkan tekonivelleikkauksia voisi tehdä myös erityisestä syystä yliopistosairaalan tasoisessa keskussairaalassa, jossa olkanivelen kiireettömiä tekonivelleikkauksia ja sairaalassa pystytään varmistamaan toiminnan laatu, potilasturvallisuus, osaaminen ja hoidon kokonaisuus yhteistyössä erityisvastuualueen yliopistollista sairaalaa ylläpitävän sairaanhoitopiirin kanssa ja siitä on sovittu ervan järjestämissopimuksessa.

Risto Miettunen
sh piirin johtaja

Antti Hedman
johtajaylilääkäri

Jakelu

Sosiaali- ja terveysministeriö